

نقش اینترنتیپل در زمینه استرداد مجرمین و راه‌های بهینه کردن آن

سرهنگ ستاد حمیدرضا مخدوم جانشین اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا

تاریخ دریافت: ۸۷/۶/۱۹ تاریخ پذیرش: ۸۷/۸/۶

چکیده

سهل و آسان شدن نقل و انتقالات و مسافرت به نقاط مختلف جهان موجب شده مجرمین پس از ارتکاب جرم برای فرار از مجازات به خارج از کشور متواری شوند. با توجه به سرزمینی بودن اعمال حاکمیت دولت‌ها، برای پاسخگویی نیازهای دولت‌ها در نظام بین‌المللی تعامل مثبت بین دولت‌ها بالاخص کشورهای همسایه می‌تواند در جهت استقرار یک نظام عادلانه کیفری مؤثر واقع شود به طوری که هیچ کشوری مأمین مجرمین متواری قرار نگیرد.

این تحقیق تحت عنوان «بررسی عملکرد اینترنتیپل در زمینه استرداد مجرمین و راه‌های بهینه کردن آن» تحقیقی توصیفی موردی بوده و به بررسی عملکرد اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا (اینترپل تهران) در زمینه استرداد و عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد. با توجه به این موضوع که تعداد پرونده‌های منجر به استرداد در کشور ما در مقابل تعداد مجرمین تحت پیگرد ناچیز است، هدف از این تحقیق شناسایی مشکلات و موانع موجود در این راه و ارائه راهکارهایی در جهت رفع این مشکلات و توسعه استرداد مجرمین است.

با توجه به مبانی تحقیق برای بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد اینترنتیپل در زمینه استرداد مجرمین

شاخص و ویژگی‌هایی تعیین شد و بر این اساس فرضیات تحقیق شکل گرفت (پنج فرضیه). برای جمع‌آوری داده‌ها نیز از یک پرسشنامه حاوی ۱۱ سؤال بسته و یک سؤال باز و همچنین یک فرم جمع‌آوری اطلاعات از پرونده‌های متشکله در اینترپل تهران در زمینه استرداد مجرمین استفاده به عمل آمد، که پس از تکمیل توسط جامعه نمونه آماری (۶۰ نفر از کارشناسان ذیربط) نسبت به تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق نرم‌افزارهای آماری SPSS و MINITAB اقدام شد و نتایج حاصل از تحقیق، حاکی از ارتباط بین شاخص‌های تعیین شده با استرداد مجرمین از سایر کشورها است. به منظور بررسی فرضیات تحقیق نیز از آزمون t یک‌نمونه‌ای، آزمون علامت و آزمون تحلیل واریانس فریدمن استفاده شد که پس از اقدام‌های آماری و انجام آزمون‌های لازم هر پنج فرضیه مورد تأیید واقع و مشخص شد بین عوامل یاد شده و موفقیت در استرداد مجرمین ارتباط معناداری وجود دارد.

کلید واژه: استرداد (Extradition)، اینترپل (Interpol)، عملکرد (Performance)، مجرم (Criminal)

نشانی نویسنده: ستاد فرماندهی نیروی انتظامی - اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا

مقدمه

عدالت و احقاق حق، همواره مهم‌ترین آرمان اسلام و تمام ادیان ابراهیمی بوده است. به گواهی قرآن، تمام پیامبران با هدف برقراری عدالت و هدایت مردمان مبعوث شده‌اند. هر چند که از زمان بعثت آخرین رسول الهی بیش از هزار و چهارصد سال می‌گذرد، اما اندیشه عدالت‌خواهی در طول تاریخ ثابت‌ترین اندیشه بشری باقی مانده است.

ورود به عصر جدید و ظهور اندیشه‌های نو و متکثر در شرق و غرب و پدید آمدن چالش‌های فراوان میان انگاره‌های سنت و تجدد، هیچ‌یک تأثیری بر آرمان عدالت‌خواهانه بشر نگذاشت، اما وضعیت نوینی که جهان در دو قرن اخیر پیدا کرد، موجب شکل‌گیری سازوکارهای تازه‌ای در مسیر احقاق حق و دستیابی به عدالت شد. از این رو، در نخستین سال‌های قرن نوزدهم، اجماعی میان صاحب‌نظران و بعضی سیاستمداران پدید آمد تا با عزمی جهانی به مبارزه با

جرم و جنایت پرداخته و بدین ترتیب با جرایم بین‌المللی که رسیدگی به آنها از توان یک دولت خارج است، مقابله کند و این‌گونه بود که سازمان بین‌المللی پلیس جنایی شکل گرفت. پژوهش حاضر تلاشی است برای بررسی وضعیت استرداد مجرمین در کشور عزیزمان و شناسایی موانع موجود در اجرای آن و تلاش در جهت رفع این موانع و نهایتاً دستیابی به آرمان عدالت خواهی، که امید است نتایج حاصل از آن نقش کوچکی در اجرای عدالت ایفا کند.

بیان مسأله

از جمله اصول ناظر بر حیات جمعی در همه ممالک، قایل بودن به نوعی عدالت کیفری موسوم به «ممنوعیت بدون مجازات ماندن مجرم» است، یعنی اشخاص مستحق مجازات و کیفر نباید از نوعی مصونیت برخوردار شده و از مجازات‌های قانونی فرار کنند.

نظر به سهل و آسان شدن نقل و انتقالات و مسافرت، امکان آن فراهم شده که مجرمین پس از ارتکاب جرم یا حتی پس از محاکمه و برای فرار از مجازات به خارج از کشور متواری شوند. در اینجا تعامل مثبت بین دولت‌ها، بالاخص کشورهای همسایه می‌تواند در جهت استقرار یک نظام عادلانه کیفری مؤثر واقع شده، به طوری که هیچ کشوری مأمّن مجرمین متواری قرار نگیرد.

نظر به تحولات بنیادین انجام پذیرفته در سطح جهانی، خصوصاً از حیث موضوعیت یافتن جرائم فراملی و جرائم سازمان یافته و نیز ضرورت انعقاد قراردادهای استرداد با سایر کشورها و همچنین با توجه به نقش مؤثر سازمان اینترپل به عنوان سازمان اجرایی استرداد مجرمین، و از طرف دیگر بازتابی که هر یک از موارد استرداد مجرمین در سطح جامعه داشته و موجب بالا رفتن ضریب احساس امنیت خواهد شد، لازم است به موضوع استرداد مجرمین در تمام زمینه‌ها بیشتر پرداخته شده و نقایصی که در عمل مانع از انجام درست امور و عدم همکاری بین نهادهای ذیربط می‌شود شناسایی و نسبت به رفع مشکلات موجود اقدام لازم به عمل آید.

استرداد مجرمین یک امر قضایی، سیاسی و پلیسی بوده و در تحقق آن قوه قضاییه، وزارت امور خارجه و نیروی انتظامی نقش دارند. بررسی وضعیت موجود و تعداد مجرمینی که

در طول سال از سایر کشورها به ج. ا. ایران و بالعکس مسترد می‌شوند، حکایت از وجود مشکلات عدیده در این زمینه داشته و به نظر می‌رسد گسترش و توسعه استرداد مجرمین در حال حاضر با مشکلاتی مواجه باشد که لازم است اهم این مشکلات شناسایی و اقدام‌های لازم جهت رفع آنها صورت پذیرد.

سؤال اصلی:

آیا عملکرد اینترپل در زمینه استرداد مجرمین موفق بوده است؟

سئوالات فرعی:

- آیا بین موانع قانونی و نقص در قوانین موجود با استرداد مجرمین ارتباط وجود دارد؟
- آیا بین تشریفات گسترده استرداد با عدم موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین ارتباط وجود دارد؟
- آیا بین عدم وجود وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری شده‌اند، با موفقیت اینترپل در مأموریت‌های استرداد مجرمین ارتباط وجود دارد؟
- آیا بین آشنایی مراجع قضایی و انتظامی با وظایف اینترپل و استرداد مجرمین ارتباط وجود دارد؟
- آیا بین نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی و انتظامی با اداره کل پلیس بین‌الملل و استرداد مجرمین ارتباط وجود دارد؟

۱. اهداف تحقیق

هدف اصلی:

- شناسایی وضعیت و عملکرد اینترپل در زمینه استرداد مجرمین و راه‌های بهینه کردن آن.

اهداف فرعی:

- شناسایی عوامل مؤثر در عدم موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین و راه‌های مقابله با آن.
- شناسایی راه‌های سرعت بخشیدن به روند مراحل استرداد مجرمین متواری به خارج

از کشور.

● شناخت راه‌های توسعه روند استرداد مجرمین.

ضرورت و اهمیت موضوع

از دوران بسیار قدیم مرسوم بوده که دولت‌ها خاصه زمانی که روابط دوستانه و حسنه با یکدیگر داشته‌اند، پناهندگان و دشمنان خود را به یکدیگر تسلیم می‌کردند. در گذشته علت بیشتر استردادها ارتکاب جرم سیاسی یا نظامی بوده است. از قرن هجدهم به بعد استرداد از صورت خصوصی خارج شده کم‌کم جنبه جهانی و بین‌المللی به خود گرفته است و در حال حاضر، به ندرت کشوری یافت می‌شود که از این امر، به صورت مؤثر در جهت پیشگیری، پیگرد، محاکمه و مجازات مجرمان در فرایب صلاحیت سرزمین خود بهره‌برداری نکند. به همین دلیل است که قراردادهای استرداد میان دولت‌ها به صورت فزاینده‌ای رو به افزایش و قوانین خاص در این رهگذر به تصویب مراجع قانونگذاری می‌رسد.

تعداد کم مجرمین استرداد شده در طول سالیان گذشته به نسبت تعداد پرونده‌های متشکله در این رابطه، نشان از وجود موانع شکلی و ماهوی بر سر راه پدیده استرداد است. به منظور رفع مشکلات و موانع موجود در راه استرداد مجرمین متواری به خارج از کشور (و بالعکس) و بسترسازی برای همکاری بیشتر مراجع ذی‌مدخل در این امر با هدف تحقق عدالت کیفری و احقاق حقوق زیان‌دیدگان از جرائم، ضروری است ناهماهنگی‌ها و موانع مربوطه شناسایی و مجموعه عواملی که موجب شده پدیده استرداد مجرمان در کشورمان مهجور بماند، مشخص و راهکارهای رفع این مشکلات مشخص شود.

فرضیات تحقیق

در این تحقیق، سعی بر این است تا با بررسی عملکرد اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا در زمینه استرداد مجرمین، عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت در پرونده‌های متشکله در این زمینه مورد ارزیابی قرار گیرد. با توجه به مبانی تحقیق و همان طور که در مدل عملی

تحقیق مشاهده می‌شود، برای بررسی عوامل مؤثر بر عملکرد ایترپل در زمینه استرداد مجرمین شاخص و ویژگی‌هایی تعیین شده است و بر این اساس فرضیات تحقیق به شرح زیر شکل گرفته است:

- بین موانع قانونی و نقص در قوانین موجود با استرداد مجرمین رابطه معناداری وجود دارد.
- بین تشریفات گسترده استرداد با عدم موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین رابطه معناداری وجود دارد.
- بین فقدان وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری شده‌اند، با موفقیت ایترپل در مأموریت‌های استرداد مجرمین رابطه معناداری وجود دارد.
- بین آشنایی مراجع قضایی و انتظامی با وظایف ایترپل و استرداد مجرمین رابطه معناداری وجود دارد.
- بین نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی و انتظامی با اداره کل پلیس بین‌الملل و استرداد مجرمین رابطه معناداری وجود دارد.

۲. چارچوب نظری تحقیق

در این بخش پس از ذکر پیشینه تحقیق، ابتدا مبانی و قواعد حقوقی استرداد مجرمین مورد بررسی قرار خواهد گرفت، سپس به معرفی سازمان بین‌المللی پلیس جنایی و وظایف این سازمان و همچنین معرفی اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا و مأموریت‌های آن به‌ویژه در زمینه استرداد مجرمین خواهیم پرداخت.

تعریف استرداد

استرداد در لغت به معنای درخواست بازگرداندن، بازدهی و باز پس فرستادن آمده است. اصطلاح حقوقی استرداد نیز به معنای واژه آن نزدیک و عبارت است از اقدام متقابلی که بر

اساس آن دولت‌ها افرادی را که به علت ارتکاب جرم تحت تعقیب مقامات قضایی دولتی قرار گرفته یا محکوم شده‌اند و به قلمرو دولت دیگر فرار کرده‌اند - موافق قواعد و شرایط خاصی - به یکدیگر مسترد می‌دارند. (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۷: ۳۵).

واژه استرداد در فارسی به معنی «بازپس فرستادن» و معادل کلمه «Extradition» در انگلیسی و فرانسه است. این یک واژه صرف حقوقی است و دنباله ندارد. یعنی تنها به کار می‌رود. منظور از «Extradition» در ارتباط با یک دولت این است که شخصی را در اجرای یک معاهده، کنوانسیون یا قوانین داخلی خود به دولت دیگر تحویل دهند. (قربان پورنجف آبادی، ۱۳۸۴: ۸۳)

در متون حقوقی عموماً از دو کلمه «Extradition» و «Surrender» در بحث بازپس فرستادن و انتقال اشخاص مورد درخواست استفاده می‌شود که بعضاً این دو واژه به جای یکدیگر استعمال شده و آن به دلیل شباهت در معنا است. (تورستن، ۱۹۹۹: ۶۹۶)

در اصطلاح حقوقی، استرداد از مفهوم لغوی خود دور نبوده و عبارت است از «اقداماتی که بر اثر آن، دولت‌ها متقابلاً افرادی را که به علت ارتکاب جرم، تحت تعقیب مقامات قضایی دولتی قرار گرفته و یا محکوم شده‌اند و به قلمرو دولت دیگر فرار کرده‌اند، طبق شرایط خاصی به یکدیگر مسترد می‌دارند. دولتی که استرداد را تقاضا می‌کند دولت متقاضی (Requesting State) و دولتی که از او تقاضای استرداد می‌شود دولت متقاضی عنه (Requested State) نامیده می‌شود.» (شریعت پناهی، ۱۳۵۰: ۱۰).

دکتر مرتضی محسنی در تعریف استرداد می‌گوید: «استرداد عبارت است از پس گرفتن متهم یا مجرم از کشوری که این متهم یا مجرم پس از ارتکاب جرم در آن کشور سکونت نموده یا پناه برده است. دولتی که تقاضای استرداد می‌کند دولت تقاضا کننده و دولتی که متهم در آن سکونت دارد و از آن تقاضای استرداد شده است دولت متقاضی یا دولت مسترد کننده نامیده می‌شود.» (محسنی، ۱۳۸۲: ۴۰۶)

در تعریف استرداد می‌توان گفت که: «استرداد عبارت است از تسلیم یک متهم یا یک محکوم کیفری به کشوری که جرم در قلمرو آن، ارتکاب یافته و صالح به محاکمه و مجازات

وی می‌باشد. (عباسی، ۱۳۷۳: ۱۹)

استرداد را به طور خلاصه این گونه هم می‌توان تعریف کرد: «استرداد عبارت است از بازگرداندن مجرم به کشوری که جرم را در آن مرتکب شده است».

تاریخچه استرداد

در بررسی تاریخ ملل به مواردی برخورد می‌کنیم که سابقه تاریخی استرداد مجرمین را بیان می‌کنند، لیکن در زمان‌های قدیم که حقوق بین‌الملل وجود خارجی پیدا نکرده بود و حقوق استرداد بدان معنی که امروز وجود دارد موجود نبود، غالباً تسلیم فراریان بر اثر زور یا ترس انجام می‌شد. با این حال، شواهدی از تسلیم مجرمین فراری به وسیله دولت‌ها به چشم می‌خورد. مثلاً آتنی‌ها اعلام کردند که سوء قصدکنندگان به جان فیلیپ را که به خاک آنان فرار کرده بود تسلیم خواهند داشت. (شریعت پناهی، ۱۳۵۰: ۱۵).

در رابطه با قرارداد استرداد می‌توان گفت؛ برای اولین بار قرارداد مکتوب استرداد مجرمین را اسلام در پانزده قرن قبل ارائه کرده است که بین پیامبر اسلام و ابوسفیان سردسته مشرکین مکه منعقد گردید. (عباسی، ۱۳۷۳: ۲۴)

از قدیمی‌ترین قراردادهای استرداد که در تاریخ ثبت شده، می‌توان از موافقتنامه «صلح کادش» که در سال ۱۲۹۵ بین پادشاه «هیتیلیت هاتوشی» و «رامسس دوم» منعقد شده است، نام برد. (تزکان، ۱۳۷۸: ۲۳۲).

معاهدات استرداد

نخستین مرحله استرداد، مرحله قراردادی است. دو دولت بر حسب مصالح خویش قراردادی می‌بندند که مجرمان پناهنده را به یکدیگر بسپارند. این سنت ناظر به متهمان سیاسی بوده که از پایان قرن ۱۷ دامنه خود را به جرائم عمومی گسترانند. حتی در آن زمان نیز استرداد، ناشی از عقد قرارداد میان دولت‌هاست. (حسینی نژاد، ۱۳۷۳: ۱۹۹).

معاهدات استرداد به قراردادهایی اطلاق می‌شود که بین دو یا چند دولت منعقد گردیده و

در آن، شرایط استرداد، تسلیم مجرمین و انواع جرائمی که مجرمین آن قابل استرداد هستند و جزئیات و نکات مربوط به آن ذکر شده است. (عباسی، ۱۳۷۳: ۶۳).

در معاهده پیشنهادی سازمان ملل متحد به کشورهای در زمینه استرداد مجرمان که در ۱۴ دسامبر ۱۹۹۰ به تصویب مجمع عمومی رسید نیز تصریح شده است: «هر یک از طرف‌ها تعهد می‌کنند که بنا به درخواست و مطابق مقررات معاهده حاضر هر شخص را که در قلمرو دولت درخواست کننده برای تعقیب برای یک جرم قابل استرداد یا برای اجرای محکومیت در رابطه با آن جرم مورد درخواست است، تحویل دهند. (UN Model Treaty on Extradition (۱۹۹۰), Article ۱».

در ماده یک قانون استرداد مجرمین مصوب سال ۱۳۳۹ نیز پیش‌بینی شده است: «در مواردی که بین دولت ایران و دول خارجه قرارداد استرداد منعقد شده، استرداد طبق شرایط مذکور در قرارداد به عمل خواهد آمد...».

خوشبختانه در سالیان اخیر اقدام‌های مناسبی در زمینه انعقاد قراردادهای استرداد مجرمین و معاضدت قضایی با کشورهای صورت گرفته که اهم آنها عبارت است از قرارداد با کشورهای افریقای جنوبی، اوکراین، قرقیزستان، قزاقستان، ترکمنستان، ارمنستان، کویت، الجزایر، سوریه، ازبکستان، روسیه، جمهوری آذربایجان و... که به امضاء و تصویب رسیده و انعقاد قرارداد با تعدادی دیگر از کشورهای در حال انجام اقدامات اجرایی است. (منبع سایت دفتر امور بین‌الملل قوه قضاییه).

مصادیق جرائم غیر قابل استرداد

اصل بر قابل استرداد بودن همه جرائم است، اما مواردی را می‌توان نام برد که در آن مجرمین به دولت متقاضی مسترد نمی‌شوند که در ذیل به این گونه موارد اشاره می‌شود.

اصل عدم استرداد تبعه

یکی از قواعدی که در عرف و رویه‌های جاری استرداد پذیرفته شده، حق امتناع دولت مورد

تقاضا از استرداد تبعه خودش است. در این باره ماده ۳ قانون در مورد استرداد مجرمان ایران (۱۳۳۹) مقرر می‌دارد: «دولت ایران می‌تواند بنا به درخواست دول خارجه، افراد غیر ایرانی را که در قلمرو دولت ایران اقامت دارند... به دولت تقاضا کننده تسلیم نماید».

اصل عدم استرداد در جرائم سیاسی

هم‌اکنون در کلیه قراردادهای استرداد که بین کشورهای مختلف منعقد می‌شود یا همچنین در قوانین استرداد که از تصویب می‌گذرد، جرائم سیاسی از شمول مقررات استرداد مستثنی شده است. قانون استرداد مجرمان ایران (مصوب ۱۳۳۹)، اصل غیرقابل استرداد بودن جرم سیاسی را لحاظ کرده است. بند ۲ ماده ۸ این قانون بیان می‌دارد: «هرگاه جرم ارتكابی از جرایم سیاسی بوده یا از اوضاع و احوال قضیه معلوم نشود که استرداد به منظورهای سیاسی به عمل آمده است.»

اصل عدم استرداد در جرایم نظامی

عدم استرداد مجرمین نظامی از لحاظ بین‌المللی یک اصل پذیرفته شده است. این اصل در قوانین داخلی بیشتر کشورها و در اغلب قراردادهای استرداد مجرمین نیز گنجانده شده است. در یک تعریف عام، جرایم نظامی عبارت است از: «قصور نظامیان در حفظ انضباط و تخلف از وظایف ارتش که به مناسبت شغل به آن‌ها محول شده است.» (اردبیلی، ۱۳۸۳: ۲۷۱). ماده ۸ قانون استرداد مجرمان ایران (۱۳۳۹) اشعار می‌دارد که: «در موارد زیر استرداد مورد قبول واقع نخواهد شد... ۴) هرگاه جرم ارتكابی از جرایم نظامی باشد».

اصل عدم استرداد در جرائم مشمول عفو و مرور زمان

مرور زمان عبارت است از گذشتن مدتی که به موجب قانون، پس از انقضای آن مدت، تعقیب جرم یا اجرای حکم قطعی کیفری موقوف می‌شود. مرور زمان بر دو نوع است: ۱- مرور زمان تعقیب ۲- مرور زمان اجرای حکم (آخوندی، ۱۳۸۶، ص ۲۱۰). بند ۵ ماده ۸

قانون استرداد مجرمان ایران در مورد مرور زمان بیان می‌کند: «هرگاه طبق قانون دولت ایران یا قانون دولت تقاضا کننده، تعقیب و مجازات مشمول مرور زمان شده و... استرداد انجام پذیر نخواهد بود».

اصل مجرمیت مضاعف یا اتهام متقابل

یکی از شرایط معمول در قبول استرداد این است که عمل فرد مورد تقاضا باید علاوه بر این که بر اساس قوانین دولت متقاضی، جرم محسوب شود، طبق قوانین دولت طرف تقاضا نیز جرم محسوب شود (خالقی، ۱۳۷۴: ۱۷).

ماده ۴ قانون استرداد مجرمین مصوب سال ۱۳۳۹ مقرر می‌دارد: «... در تمام موارد مذکور در این ماده استرداد وقتی مورد قبول دولت ایران واقع می‌شود که عمل ارتكابی، طبق قوانین ایران نیز مستلزم مجازات‌های جنایی یا جنحه‌ایی باشد.»

روش‌های شکلی استرداد

روش‌های شکلی استرداد را با توجه به نظام‌های مختلف حقوقی می‌توان به سه دسته تقسیم‌بندی کرد: ۱. سیستم اداری - سیاسی ۲. سیستم قضایی ۳. سیستم نیمه قضایی و نیمه اداری.

روش اداری - سیاسی:

اقدام با این روش بسیار ساده است. رسیدگی به تقاضا و تشخیص این که شرایط پیش‌بینی شده مورد رعایت قرار گرفته است یا نه با مقامات اجرایی (دولتی) است. در حقیقت رسیدگی به شرایط استرداد و احراز وجود آنها یکی از وظایف اجرایی دولت به شمار می‌آید. در این روش استرداد بدون هیچ‌گونه تشریفات قضایی به وسیله قوه مجریه انجام می‌شود به همین جهت مزیت آن را می‌توان سرعت اجرای استرداد دانست، لیکن از لحاظ احترام به حقوق بشر و آزادی‌های متهم و حقوق دفاعی، روش مناسبی به نظر نمی‌رسد.

روش قضایی:

برحسب این روش، بررسی تقاضاهای استرداد و تشخیص وجود یا عدم وجود شرایط لازم با مقامات قضایی است. در این روش به شخص مورد تقاضا اجازه و امکان داده می‌شود که با تدارک دلایل و مدارک لازم از خود دفاع و اگر شرایط استرداد وجود نداشته باشد، آن را اعلام کند، حتی متهم برای دفاع از خود می‌تواند وکیل انتخاب کرده و آزادی مشاوره با وکیل را داشته باشد. بدیهی است که طرز رسیدگی در سیستم قضایی بیشتر با اصول آزادی وفق می‌دهد، لیکن باید دانست روش مذکور دارای معایبی نیز هست، که طولانی شدن اجرای استرداد به دلیل طی کردن کامل مراحل دادرسی در محاکم کشور متقاضی عنه از جمله معایب این روش است.

روش نیمه قضایی و نیمه اداری

امروزه اکثر کشورهای جهان از این سیستم در استرداد استفاده می‌کنند. سیستم مختلط با هدف حفظ و جمع مزایای هر دو سیستم و حذف معایب آن امروزه به عنوان یک سیستم کارآمد در اکثریت کشورها مورد استفاده قرار می‌گیرد. در فرآیند پدیده استرداد هم باید اعمال اداری و ملاحظات سیاسی و هم برای تضمین آزادی‌ها و حقوق متهم، تشریفات قضایی در نظر گرفته شود.

البته بایستی بدین نکته اشاره شود که در برخی سیستم‌ها، جنبه قضایی در استرداد بیشتر مورد توجه قرار گرفته و در برخی از سیستم‌ها جنبه اداری و سیاسی بیشتر مورد نظر است و آرای قضایی برای استرداد یا عدم استرداد جنبه مشورتی برای دولت دارد. به نظر می‌رسد روش معمول در ایران نیز روش مختلط است، در این روش مقدمات و عمل بازگرداندن اداری و اجرایی است، یعنی به واسطه دخالت وزارت امور خارجه و پلیس است که مقدمات و استرداد انجام خواهد شد، ولی تصمیم‌گیری راجع به بررسی وجود شرایط استرداد با قوه قضائیه است و دادگاه باید رسیدگی کند که آیا شرایط استرداد وجود دارد یا نه؟ (آزمایش، ۱۳۸۲).

ب- اینترپل

سازمان بین‌المللی پلیس جنایی (اینترپل)

با به واقعیت پیوستن انگاره دهکده جهانی، رفتارهای مجرمانه نیز ویژگی فراملی یافته و از چارچوب تنگ مرزها می‌گذرد. سابقه فرار برخی مجرمان از کشور محل وقوع جرم به کشوری دیگر برای گریز از مجازات و انتقام یا عدم پرداخت خسارت به زیان‌دیده، به درازای تاریخ است و بشر از گذشته‌های دور شاهد چنین وقایع ناخوشایندی بوده است. یکی از مشکلات موجود و مخل نظم و امنیت جوامع بشری، وجود افراد تبه‌کار در جوامع است که پس از ارتکاب جرم در یک کشور، به کشور دیگری فرار می‌کنند. شاید به همین منظور بود که برای احقاق حق و اجرای عدالت و تشفی خاطر بازماندگان و زیان‌دیدگان از جرم و با احساس چنین ضرورتی، سازمان بین‌المللی پلیس جنایی به وجود آمد.

در سال ۱۹۱۴ میلادی به دعوت آلبرت اول پادشاه موناکو، نخستین کنگره بررسی مسائل پلیسی با شرکت ۱۸۸ نفر از افسران عالی رتبه پلیس و حقوقدانان ۲۴ کشور جهان در کشور مذکور تشکیل شد، (چگونه اینترپل به وجود آمد، ۱۳۸۱، ۶)

در سپتامبر سال ۱۹۲۳ دومین کنگره بین‌المللی پلیس جنایی در شهر وین اتریش به مدت پنج روز برگزار شد. و در آن کنگره رؤسای پلیس کشورهای مختلف؛ از جمله کشورهای اتریش، بلژیک، مصر، آلمان، فرانسه، یونان، مجارستان، ایتالیا، هلند، لهستان، رومانی، سوئد، سوئیس، آمریکا و یوگسلاوی شرکت داشتند (چگونه اینترپل به وجود آمد، ۱۳۸۱، ۱۰). در جریان برگزاری این کنگره، کمیسیون بین‌المللی پلیس جنایی (I.C.P.C) تأسیس شد و اساسنامه آن نوشته و مقر مرکزی آن در شهر وین مستقر شد.

در سال ۱۹۵۶ اسم سازمان از کمیسیون بین‌المللی پلیس جنایی به سازمان بین‌المللی پلیس جنایی (I.C.P.O) تغییر یافت و اساسنامه آن مورد تجدیدنظر قرار گرفت و در سال ۱۹۸۹ ساختمان دبیرخانه کل به لیون فرانسه منتقل شد.

باید توجه داشت که این سازمان تابع هیچیک از سازمان‌های بین‌المللی دیگر همانند سازمان ملل متحد نیست و شخصیت حقوقی مستقلی دارد و چون بر اثر توافق یا قرارداد و

تعهد دولت‌ها به وجود نیامده، از نظر حقوقی یک سازمان بین‌الدولی تلقی نمی‌شود. بلکه، چون توسط مسئولان پلیس کشورها تشکیل شده و به صورت جهانی درآمده، از نظر حقوقی یک سازمان «بین‌المللی» است و این امر عامل مؤثری برای بی‌طرفی و استقلال عمل این سازمان به‌شمار می‌آید.

عنوان کامل سازمان اینترپل به قرار ذیل است:

سازمان بین‌المللی پلیس جنایی

(INTERNATIONAL CRIMINAL POLICE ORGANIZATION)

اهداف:

طبق ماده ۲ اساسنامه، اهداف سازمان به شرح زیر است:

۱. تأمین و توسعه حداکثر امکان همکاری متقابل بین ادارات پلیس جنایی کشورهای عضو، با توجه به روح اعلامیه جهانی حقوق بشر و در چارچوب محدودیت‌ها و قوانین و مقررات کشورهای یاد شده.

۲. تأسیس و توسعه کلیه مؤسساتی که جهت پیشگیری از وقوع جرائم عمومی ضرورت دارد.

به موجب ماده ۳ اساسنامه، سازمان اینترپل و کشورهای عضو در چارچوب همکاری‌های پلیسی متقابل، از هرگونه مداخله در امور که ماهیت سیاسی، نظامی، مذهبی و نژادی داشته باشد، منع شده‌اند.

ارکان سازمان بین‌المللی پلیس جنایی

ارکان سازمان بین‌المللی پلیس جنایی (اینترپل) عبارت است از: مجمع عمومی، کمیته اجرایی، دبیرخانه کل، دفاتر اینترپل کشورهای عضو و مشاوران.

مجمع عمومی، عالی‌ترین مرجع تصمیم‌گیری سازمان اینترپل است که معمولاً سالی یک بار با شرکت نمایندگان کشورهای عضو که از مقامات عالی‌رتبه پلیس و کارشناسان ذی‌ربط کشور

متبوعه خود هستند، در یکی از کشورهای عضو یا دبیرخانه کل تشکیل جلسه می‌دهد. کمیته اجرایی متشکل از ریاست کمیته (سازمان) و سه معاون و ۹ نماینده است که باید از کشورهای مختلف بوده و توسط مجمع عمومی انتخاب شوند. این کمیته مراقبت می‌کند که تصمیمات مجمع عمومی اجرا شود. دستور جلسه مجمع عمومی را تهیه، برنامه فعالیت‌ها را تصویب و بودجه را قبل از تسلیم به مجمع عمومی پیش‌نویس می‌کند.

دبیرخانه کل یک نهاد اداری و فنی دائمی است که سازمان اینترنتی از طریق آن عمل می‌کند. دبیرخانه تصمیمات متخذه در مجمع عمومی و کمیته اجرایی را به مرحله اجرا می‌گذارد و مبارزه علیه جرائم بین‌المللی را هماهنگ می‌کند، اطلاعات مربوط به جرائم و جنایتکاران را متمرکز و ارتباط را با مقامات ملی و بین‌المللی حفظ می‌نماید.

در هر کشور عضو، یک دپارتمان پلیس وجود دارد که تحت عنوان «دفتر مرکزی ملی اینترنتی» خدمت می‌کند و برای همکاری بین‌المللی محوریت دارد. در اغلب موارد اداره‌ایی که به عنوان دفتر مرکزی ملی انتخاب می‌شود، یک اداره عالی رتبه است و اختیارات و قدرت وسیعی را دارد.

مشاوران سازمان کارشناسان عالی مقام هستند که شهرت جهانی دارند و از طرف کمیته اجرایی برای مدت سه سال منصوب می‌شوند تا به اینترنتی در مسائل فنی و علمی کمک کنند.

زبان رسمی اینترنتی

زبان‌های رسمی مورد استفاده در سازمان اینترنتی عبارت است از: انگلیسی، فرانسه، اسپانیولی و عربی که در مکاتبات و نیز اجلاس‌ها و سایر ارتباطات سازمان مورد استفاده قرار می‌گیرد.

بودجه سازمان اینترنتی

بودجه سازمان اینترنتی از طریق دریافت حق عضویت از کشورهای عضو و نیز قبول هدایا و

کمک دولت‌ها و سایر سازمان‌های بین‌المللی و غیره تأمین می‌شود. بدیهی است حق عضویت تمامی کشورها با هم یکسان و برابر نیست و به عوامل مختلفی از قبیل درآمد سرانه، قدرت پرداخت و میزان بهره‌ای که از این سازمان می‌برند بستگی دارد. عدم پرداخت به موقع حق عضویت موجب محرومیت از برخی امتیازات سازمان همانند حق رأی در مجمع عمومی و امثال آن می‌شود.

تعداد اعضاء سازمان

سازمان اینترپل هم اکنون (سال ۲۰۰۸) دارای ۱۸۶ عضو (عضو مستقل) است.

اهم مأموریت‌های سازمان اینترپل

سازمان اینترپل عمده‌ترین مأموریت خود را در سه محور خلاصه کرده است:

۱. شبکه ارتباط جهانی پلیس: اینترپل به واسطه استفاده از یک شبکه ارتباطی بین‌المللی به نام I-۲۴/۷، پلیس کشورها را به هم مرتبط و اعضا را به تبعیت از یک قاعده کلی ملزم و از این طریق اطلاعات مهمی را در خصوص مجرمان مبادله می‌کند. در حال حاضر با استفاده از این سامانه ارتباطی، کشورهای عضو به صورت روزانه با همدیگر در ارتباط هستند.

۲. تهیه بانک اطلاعاتی جنایی و خدمات پژوهشی: این بخش یعنی بانک اطلاعات جنایی در صدد فراهم کردن زمینه دسترسی پلیس تمامی کشورهای عضو به آخرین اطلاعات مربوط به مجرمان و مبارزه با جرائم است که اطلاعاتی از قبیل نام و آثار انگشتان مجرمان و نحوه دسترسی به آنان و اموال مسروقه مانند گذرنامه و وسایل نقلیه و اطلاعات فنی را در اختیار اعضا قرار می‌دهد.

۳. خدمات پلیس اجرایی: اینترپل با پشتیبانی آموزشی و اجرایی از اعضا، این امکان را فراهم می‌کند تا در صورت لزوم در زمینه جرم‌های اولویت‌دار مانند مجرمان فراری، امنیت عمومی، تروریست، مواد مخدر، جرائم سازمان‌یافته، قاچاق انسان، جرائم اقتصادی

و جرائم پیشرفته مرتبط با فناوری روز، آموزش لازم و خدمات مربوط را دریافت کنند.

بخشنامه‌های بین‌المللی افراد

این اعلامیه‌ها بخشنامه‌های بین‌المللی است که بنا به درخواست اینترپل کشورهای عضو توسط دبیرخانه کل تهیه و برای تمامی اعضا ارسال می‌شود و حاوی اطلاعات جامعی در مورد تبهکاران و مجرمین بین‌المللی، گمشدگان و... بوده که حاوی مشخصات هویتی، شگردهای کار، عکس و آثار انگشتان و... است، که این امر به کشورهای عضو اینترپل کمک می‌کند تا بتوانند با هماهنگی مراجع داخلی، ورود و خروج مجرمین را به کشور کنترل کنند. این اعلامیه‌ها به وانتد (WANTED) معروف بوده و به رنگ‌های قرمز، آبی، سبز، زرد و مشکی و بالاخره نارنجی تقسیم شده است.

۱: **اعلان آبی (استعلام) Blue Notice (Enquiry)**: چنانچه فردی تحت نظر پلیس یک کشور باشد و آن کشور بخواهد اطلاعات بیشتری راجع به او به دست آورد، می‌تواند از دیگر کشورهای عضو و دبیرخانه کل درخواست کند هرگونه اطلاعات جنایی درخصوص فرد مورد نظر را که در اختیار دارند، ارسال کنند.

۲: **اعلان سبز (هشدار) Green Notice (Warning)**: برای این که پلیس کشورهای عضو از وضعیت یک مجرم مطلع شوند، معمولاً ادارات اینترپل کشورهای عضو از طریق دبیرخانه کل و با صدور اعلان سبز، نوع ارتکاب جرم، شگرد کار و دیگر اطلاعات لازم درخصوص چنین فردی را به اطلاع هم‌تایان خود می‌رسانند.

۳: **اعلان زرد (گمشدگان) Yellow Notice (Missing Person)**: این اعلان درخصوص افرادی صادر می‌شود که از کشور محل سکونت خود مفقود شده و هیچ‌گونه اثری از آنها نیست. لذا اینترپل از این طریق می‌تواند به خانواده‌های مفقودین کمک شایان توجهی بکند.

۴: **اعلان مشکی (اجساد شناسایی نشده) Black Notice (Unidentified Body)**: این اعلان درخصوص اجساد مجهول‌الهویه و به منظور شناسایی هویت اجساد صادر

می شود.

۵: اعلان قرمز (تحت پیگرد) (Red Notice (wanted): افرادی را که مرتکب جرم می شوند و برای فرار از اجرای عدالت به کشور یا کشورهای دیگر می گریزند، می توان با صدور اعلان قرمز تحت پیگرد بین المللی قرار داد. اعلان قرمز حاوی مشخصات هویتی فرد تحت پیگرد و همچنین اطلاعات قضایی جرم ارتكابی است و در آن دستگیری و استرداد متهم یا مجرم درخواست شده است.

۶: اعلان نارنجی: در سالیان اخیر بخشنامه دیگری به بخشنامه های فوق الذکر اضافه شده که حاوی اطلاعات مربوط به بسته های مشکوک و آخرین شگردهایی است که مجرمین در استفاده از این بسته ها برای ارتكاب جرم بالاخص جرائم تروریستی به کار می برند.

۷: بخشنامه های بین المللی در مورد اشیاء و اموال فرهنگی مسروقه: این بخشنامه ها برای عتیقه جات، میراث فرهنگی کشورها، تابلوهای با ارزش نقاشی و... مسروقه صادر و به درخواست کشورهای عضو توسط دبیرخانه مرکزی انتشار می یابد.

اینترپل تهران (اداره کل پلیس بین الملل ناجا)

ایران جزو قدیمی ترین اعضای سازمان بین المللی پلیس جنایی به شمار می آید. قبل از ادغام نیروهای انتظامی دفتر ارتباط اینترپل ایران یکی از دواير اداره کل تشخیص هویت شهربانی کل کشور محسوب می شد و وظیفه آن ارتباط و همکاری با مراکز پلیسی بین المللی جنایی کشورها و دبیرخانه کل اینترپل و واحدهای مختلف پلیس ایران و سایر دستگاه ها بود. همچنین امور مربوط به دستگیری و تعقیب تبهکاران بین المللی را به عهده داشت و با ارتباط دائمی و مستمری که با مراکز اینترپل در دیگر کشورهای عضو داشت، نسبت به تعقیب و استرداد مجرمین بین المللی اقدام سریع به عمل می آورد.

بنابر دعوت نماینده ایران در سازمان بین المللی پلیس جنایی، سی و هفتمین اجلاس آن سازمان در سال ۱۳۴۷ (۱۹۶۸) با حضور نمایندگان پلیس ۱۰۳ کشور جهان در تهران برگزار شد.

اینترپل تهران بعد از ادغام نیروهای انتظامی و تشکیل نیروی انتظامی واحد با توجه به اهمیت وظایف محوله به صورت یک اداره کل تحت تابعیت معاونت تحقیقات و کشف جرائم وقت ناجا سازماندهی شد. از مردادماه سال ۱۳۷۷ نیز با صلاحدید مسئولان ناجا ساختار سازماندهی اداره کل گسترش یافته و به صورت یک اداره کل مستقل با پنج اداره تخصصی انجام وظایف محوله را عهده دار شد. بی شک گسترش ساختار سازمانی اینترپل تهران در سالیان اخیر نشان دهنده اهمیت نقش اینترپل در مبارزه علیه جرائم و توجه مسئولان به این امر مهم است.

اهم مأموریت های اداره کل پلیس بین الملل ناجا

۱. انجام اقدامات لازم در زمینه شناسایی، دستگیری و استرداد مجرمین متواری به خارج از کشور و انجام اقدامات لازم مشابه در زمینه درخواست های واصله از اینترپل سایر کشورها.

۲. پیگیری جرائم ایرانیان در خارج از کشور.

۳. انعکاس جرائم اتباع بیگانه در ج.ا.ایران به اینترپل کشور متبوع آنها.

۴. تبادل اطلاعات پلیسی با دبیرخانه مرکزی سازمان اینترپل و اینترپل کشورها در زمینه:

الف- مبارزه با جرائم بین المللی - سرقت و قاچاق.

ب- گمشدگان.

ج- اقدامات، تجربیات و دیدگاه های ناجا.

د- نیروی انسانی و آموزش.

ه- ابزار و تجهیزات.

و- فناوری پیشرفته.

ز- تکنیک.

ح- مهندسی و تأسیسات.

ط- آمار، اطلاعات و بولتن های تخصصی.

ی- سایر موارد ضروری.

۵. همکاری با اینترپل کشورها در خصوص مبارزه با جرائم بین‌المللی
۶. صدور گواهی عدم سوء پیشینه به زبان انگلیسی برای ایرانیان مقیم خارج از کشور.
۷. اقدام در خصوص ردیابی و شناسایی گمشدگان ایرانی در خارج از کشور و اتباع خارجی گمشده در داخل ج.ا.ایران.
۸. اعلام مشخصات آثار فرهنگی و هنری مسروقه به سایر کشورها و اقدام در جهت ردیابی و کشف آثار هنری مسروقه اعلامی از طرف سایر کشورهای عضو اینترپل در ج.ا.ایران.
۹. ایجاد هماهنگی‌های لازم برای شرکت نمایندگان ناجا در کنفرانس‌ها و سمینارهای بین‌المللی.
۱۰. انجام تحقیقات و پژوهش‌های بین‌المللی و تجزیه و تحلیل جرائم در سطح دنیا.
۱۱. پیگیری جرایمی که در چند کشور به وقوع پیوسته و به نحوی با منافع یا اتباع ج.ا.ایران مرتبط باشد.
۱۲. برگزاری نشست‌های تخصصی بین‌المللی و منطقه‌ای در راستای وظایف و مأموریت‌های نیروی انتظامی در ج.ا.ایران.
۱۳. ارائه مشاوره پلیسی در امور بین‌الملل به عموم.

نقش اینترپل تهران در استرداد مجرمین

همان‌گونه که در بحث مأموریت‌ها و وظایف اداره کل پلیس بین‌الملل اعلام شد، یکی از مهم‌ترین وظایف این اداره کل «انجام اقدامات لازم در زمینه شناسایی، دستگیری و استرداد مجرمین متواری به خارج از کشور و انجام اقدامات لازم مشابه در زمینه درخواست‌های واصله از اینترپل سایر کشورها» است. با عنایت به این که جرائم ارتكابی توسط مجرمین متواری به خارج از کشور جرائمی مهم نظیر قتل، کلاهبرداری کلان، اختلاس، جعل اسناد دولتی و... است، بدیهی است استرداد این‌گونه مجرمین ضمن استیفای حقوق مالباختگان و زیان‌دیدگان و ناامن کردن سراسر دنیا برای مجرمین حرفه‌ای و بین‌المللی، آثار و تبعات مثبت

و سازنده‌ای در ایجاد امنیت در داخل کشور خواهد داشت.

دفاتر اینترپل کشورها بازوی اجرائی مقامات قضایی در امر استرداد هستند. در کشور ما نیز این وظیفه به عهده اداره کل پلیس بین‌الملل است که در راستای وظایف محوله، اقدام‌های لازم را در خصوص احکام صادره توسط مراجع قضایی در زمینه دستگیری و استرداد مجرمینی که پس از ارتکاب جرم به خارج از کشور گریخته‌اند و یا بالعکس به عمل می‌آورد.

۳. روش شناسی

تعاریف نظری و عملیاتی

اینترپل: اینترپل، مخفف سازمان بین‌المللی پلیس جنایی است. این سازمان در سال ۱۹۲۳ میلادی پایه‌گذاری شد و هدف آن ایجاد یک سیستم کنترل و مقابله بین‌المللی با جرائم و تأسیس مرکزی جهت مبادله اطلاعات و اخبار پلیسی بین کشورها است. در این تحقیق منظور از اینترپل، اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا به عنوان یکی از اعضای سازمان اینترپل و واحد اجرایی این سازمان در ج.ا.ایران است.

استرداد: استرداد در لغت به معنای وخواستن، بازستاندن، پس گرفتن، درخواست اعاده مجرم یا متهم از کشوری است که مجرم یا متهم پس از ارتکاب جرم به آن جا پناهنده شده است (معین، ۱۳۷۷: ۲۳۵۲). در اصطلاح حقوقی استرداد مجرمین عبارت است از باز پس گرفتن مجرمی که از کشوری به کشور دیگر گریخته، به وسیله دولت تقاضا کننده از دولتی که مجرم به آنجا گریخته است. این عمل مسبوق به توافق و قرارداد دو دولت است (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۷: ۱۸).

در این تحقیق منظور از استرداد، اقداماتی است که توسط مراجع ذیربط (بالاخص اداره کل پلیس بین‌الملل) در زمینه بازگردانیدن مجرمین و متهمین تحت تعقیب مراجع ذیصلاح قضایی که به خارج از کشور متواری شده‌اند صورت می‌گیرد.

عملکرد: عملکرد عبارت است از: کارکرد، میزان کار، حاصل و نتیجه کار (عمید، ۱۳۸۲: ۱۷۳۳) همچنین به معنی عمل انجام دادن، عمل و کار است (باطنی، ۱۳۸۲: ۶۲۱) حاصل

و نتیجه کار، میزان کار (معین، ۱۳۷۷: ۲۳۵۲).

در این تحقیق منظور از عملکرد، بررسی این موضوع است که آیا کار در اداره کل پلیس بین‌الملل به خوبی انجام گرفته و عوامل تأثیرگذار بر مثبت یا منفی بودن عملکرد چه بوده است؟

مجرم:

مجرم عبارت است از کسی که جرمی مرتکب شده است، گناهکار (معین، ۱۳۷۷، ۳۸۷۶). در این تحقیق منظور از مجرمین، افراد تحت تعقیب مراجع ذیصلاح قضایی است که پس از ارتکاب جرم در ج.ا.ایران برای فرار از مجازات به خارج از کشور متواری شده‌اند و در نتیجه علاوه بر مجرمین، متهمین تحت پیگرد را نیز شامل خواهد شد.

روش تحقیق

این تحقیق توصیفی موردی بوده و به بررسی عملکرد ایترپل در زمینه استرداد و عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد.

ابزار گردآوری داده‌ها

همان‌گونه که می‌دانیم ابزار اندازه‌گیری و مقیاس‌ها وسایلی است که محقق به کمک آنها می‌تواند اطلاعات مورد نیاز تحقیق خود را گردآوری ثبت و کپی کند (حافظ‌نیا، ۱۳۸۴، ۱۴۴). در این تحقیق برای جمع‌آوری داده‌ها از یک پرسشنامه حاوی ۱۱ سؤال بسته و یک سؤال باز همچنین یک فرم جمع‌آوری اطلاعات از پرونده‌های مطرح در ایترپل تهران استفاده شده است.

تجزیه و تحلیل پرسشنامه

پرسشنامه مورد استفاده در تحقیق از نوع محقق ساخته و به صورت بسته حاوی ۱۱ سؤال

است که با توجه به فرضیه‌های تحقیق و شاخص‌های استخراجی به شرح ذیل دسته‌بندی شده است:

جدول ۱- سئوالات و شاخص‌های مربوط به فرضیه‌های تحقیق

فرضیه	سئوالات مربوط	شاخص‌ها
اول	سئوالات ۱ و ۲	موانع قانونی، نقص در قوانین
دوم	سئوالات ۳ و ۴ و ۵	تشریفات گسترده استرداد مجرمین، رابطه سیاسی
سوم	سئوالات ۶ و ۷	وحدت رویه قضایی، نحوه رسیدگی
چهارم	سئوالات ۸ و ۹	آشنایی مراجع قضایی با اینترنت، آشنایی مراجع انتظامی با اینترنت
پنجم	سئوالات ۱۰ و ۱۱	نحوه همکاری مراجع قضایی با اینترنت، نحوه همکاری مراجع انتظامی با اینترنت

جامعه آماری

جامعه آماری این تحقیق عبارت است از:

- مدیران کل (فعلی و سابق) اینترنت و رؤسای ادارات مرتبط در این اداره کل (۹ نفر).
- کارشناسان اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا (۲۰ نفر).
- افسران رابط اینترنت در استان‌ها (۳۱ نفر).

هدف محقق شناسایی جامعه و تعیین پارامترهای مربوط به آن است. برای این کار یا باید به کلیه افراد مراجعه کند و صفت و ویژگی مورد نظر تحقیق خود را در آنها جویا شود یا باید عده‌ای از افراد جامعه را مورد مطالعه قرار دهد. بدیهی است اگر جامعه مورد نظر کوچک و حجم و تعداد افراد آن کم باشد می‌تواند آن را به طور کامل مطالعه کند. (حافظ‌نیا، ۱۳۸۴، ص ۱۱۹) در این تحقیق با توجه به محدود بودن جامعه آماری (جمعاً ۶۰ نفر) نمونه‌گیری انجام نشده و تمام شماری شده است.

روایی و پایایی پرسشنامه

۱. روایی:

در این تحقیق برای سنجش اعتبار از روایی محتوایی استفاده و با استفاده از نظرات عده‌ای از اساتید و صاحب نظران محترم، ابعاد گوناگون موضوع تحقیق شناسایی و این نظریات در سئوالات پرسشنامه لحاظ شد. پرسشنامه مربوط ابتدا حاوی ۱۵ سؤال بود که پس از بررسی کارشناسان و رفع نواقص، نسبت به تنظیم آن در قالب ۱۱ سؤال اقدام شد.

۲. پایایی یا قابلیت اعتماد ابزار اندازه‌گیری (Reliability):

در این تحقیق به منظور تعیین پایایی پرسشنامه‌ها، از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. این روش برای محاسبه همبستگی درونی ابزار اندازه‌گیری که خصیصه‌های مختلف را اندازه‌گیری می‌کند، به کار می‌رود.

ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای پرسشنامه این تحقیق، ۰/۸۶۲۵ است که نشان می‌دهد پرسشنامه تحقیق، از قابلیت اعتماد و یا به عبارت دیگر از پایایی لازم برخوردار است.

روش‌های تجزیه و تحلیل داده‌ها

به منظور بررسی نتایج حاصل از پرسشنامه‌ها، ابتدا گزینه‌های مربوط به سئوالات کدگذاری شد. بدین ترتیب که برای گزینه‌های کاملاً مخالف، مخالف، بی‌نظر (نه موافق و نه مخالف)، موافق و کاملاً موافق به ترتیب مقادیر عددی ۱ تا ۵ در نظر گرفته و سپس، داده‌های حاصل از پرسشنامه‌ها وارد رایانه شد و با استفاده از نرم‌افزارهای آماری SPSS و MINITAB مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

به منظور بررسی فرضیات تحقیق از آزمون t یک نمونه‌ای (One Sample T-Test) و آزمون علامت (Sign Test) استفاده شد. ضمن آن که به منظور اولویت‌بندی متغیرها نیز از آزمون تحلیل واریانس فریدمن (Friedman ANOVA) بهره گرفته شد.

فرم اطلاعاتی پرونده‌های اینترنتی

در این تحقیق به منظور بررسی وضعیت اداره کل پلیس بین الملل در رسیدگی به پرونده‌های مرتبط با استرداد مجرمین یک فرم اطلاعاتی با نظر کارشناسان اینترنتی طراحی و با مراجعه به پرونده‌های متشکله در سال ۱۳۸۶ اطلاعات مربوط استخراج شد.

در این فرم اطلاعاتی شاخص‌هایی نظیر اتهام، کشور محل اقامت متهم، کامل یا ناقص بودن اطلاعات اولیه، تعداد مکاتبات برای دریافت اطلاعات تکمیلی، فاصله اولین مکاتبه تا اولین پیام ارسالی به سایر کشورها و... مورد بررسی قرار گرفت، تا از جمع‌بندی اطلاعات بتوان وضعیت اینترنتی را در رسیدگی به پرونده‌های استرداد مجرمین مشخص کرد.

۴- تجزیه و تحلیل داده‌ها

فرضیه اول: بین موانع قانونی و نقص در قوانین موجود با استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی این فرضیه، میانگین ارزش عددی ۲ شاخص مربوطه (گویه‌های ۱ و ۲ پرسشنامه) برای هر یک از پاسخگویان محاسبه و سپس از آزمون t یک نمونه‌ای جهت آزمودن فرض زیر استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر درج شده است:

جدول ۲: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی فرضیه اول تحقیق

سطح معنی دار (Sig)	مقدار آماره t	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	تأثیر موانع قانونی و نقص در قوانین
۰/۰۰۰	۲۲/۱۴	۰/۰۷۰۰	۰/۵۴۲۳	۴/۵۵۰۰	۶۰	

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده ($\text{Sig} \gg 0/05$) فرض صفر (H_0) رد می شود. یعنی با ۹۵ درصد (حتی با ۹۹ درصد) اطمینان می توان گفت بین موانع قانونی و نقص در قوانین موجود با استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر فرضیه اول تحقیق تأیید می شود. (آزمون علامت نیز این نتایج را تأیید می کند).

فرضیه دوم: بین تشریفات گسترده استرداد با عدم موفقیت پرونده های استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی این فرضیه، میانگین ارزش عددی ۳ شاخص مربوطه (گویه های ۳ تا ۵ پرسشنامه) برای هر یک از پاسخگویان محاسبه و سپس از آزمون t یک نمونه ای جهت آزمودن فرض زیر استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر درج شده است:

جدول ۳: نتایج آزمون t یک نمونه ای جهت بررسی فرضیه دوم تحقیق

$\mu > 3$	مقدار آماره t	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	
سطح معنی دار (.Sig)	۲۷/۳۳	۰/۰۵۱۲	۰/۳۹۶۸	۴/۴۰۰۰	۶۰	تأثیر تشریفات گسترده استرداد بر عدم موفقیت پرونده های استرداد

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده ($\text{Sig} \gg 0/05$) فرض صفر (H_0) رد می شود یعنی با ۹۵ درصد (حتی با ۹۹ درصد) اطمینان می توان گفت بین تشریفات گسترده استرداد با عدم

موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر فرضیه دوم تحقیق تأیید می‌شود. (آزمون علامت نیز این نتایج را تأیید می‌کند).

فرضیه سوم: بین عدم وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری شده‌اند با موفقیت اینترپل در مأموریت‌های استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی این فرضیه، میانگین ارزش عددی ۲ شاخص مربوطه (گویه‌های ۶ و ۷ پرسشنامه) برای هر یک از پاسخگویان محاسبه و سپس از آزمون t یک نمونه‌ای جهت آزمودن فرض زیر استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر درج شده است:

جدول ۴: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی فرضیه سوم تحقیق

سطح معنی دار (Sig)	مقدار آماره t	خطای معیار میانگین	انحراف معیار	میانگین	تعداد نمونه	
۰/۰۰۰	۱۸/۳۳	۰/۰۶۷۷	۰/۵۲۴۷	۴/۲۴۱۷	۶۰	تأثیر عدم وجود وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌ها

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده (۰/۰۵ «Sig»). فرض صفر (H_0) رد می‌شود یعنی با ۹۵ درصد (حتی با ۹۹ درصد) اطمینان می‌توان گفت بین عدم وجود وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری شده‌اند با موفقیت اینترپل در مأموریت‌های استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر فرضیه سوم تحقیق تأیید می‌شود. (آزمون علامت نیز این نتایج را تأیید می‌کند).

فرضیه چهارم: بین آشنایی مراجع قضایی و انتظامی با وظایف اینترنتی و استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی این فرضیه، میانگین ارزش عددی ۲ شاخص مربوطه (گویه‌های ۸ و ۹ پرسشنامه) برای هر یک از پاسخگویان محاسبه و سپس از آزمون t یک نمونه‌ای جهت آزمودن فرض زیر استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر درج شده است:

جدول ۵: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی فرضیه چهارم تحقیق

تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار (Sig.)
۶۰	۴/۲۸۳۳	۰/۵۱۵۶	۰/۰۶۶۶	۱۹/۲۸	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده (Sig) «۰/۰۵» فرض صفر (H_0) رد می‌شود یعنی با ۹۵ درصد (حتی با ۹۹ درصد) اطمینان می‌توان گفت بین آشنایی مراجع قضایی و انتظامی با وظایف اینترنتی و استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر فرضیه چهارم تحقیق تأیید می‌شود. (آزمون علامت نیز این نتایج را تأیید می‌کند).

فرضیه پنجم: بین نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی و انتظامی با اداره کل پلیس بین‌الملل با استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد.

به منظور بررسی این فرضیه، میانگین ارزش عددی ۲ شاخص مربوطه (گویه‌های ۱۰ و

۱۱ پرسشنامه) برای هر یک از پاسخگویان محاسبه و سپس از آزمون t یک نمونه‌ای جهت آزمودن فرض زیر استفاده شد که نتایج آزمون در جدول زیر درج شده است:

جدول ۶: نتایج آزمون t یک نمونه‌ای جهت بررسی فرضیه پنجم تحقیق

تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	خطای معیار میانگین	مقدار آماره t	سطح معنی دار (Sig.)
۶۰	۴/۲۵۸۳	۰/۴۶۴۸	۰/۰۶۰۰	۲۰/۹۷	۰/۰۰۰

با توجه به سطح معنی داری به دست آمده (Sig) \gg ۰/۰۵). فرض صفر (H_0) رد می‌شود. یعنی با ۹۵ درصد (حتی با ۹۹ درصد) اطمینان می‌توان گفت بین نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی و انتظامی با اداره کل پلیس بین الملل با استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد، به عبارت دیگر فرضیه پنجم تحقیق تأیید می‌شود. (آزمون علامت نیز نتایج را تأیید می‌کند).

نتایج حاصل از اطلاعات مستخرجه از پرونده‌های اینترنتی

همان‌گونه که قبلاً ذکر شد، در این تحقیق به منظور بررسی وضعیت اداره کل پلیس بین الملل در رسیدگی به پرونده‌های مرتبط با استرداد مجرمین یک فرم اطلاعاتی طراحی و با مراجعه به کلیه پرونده‌های متشکله در سال ۱۳۸۶ اطلاعات مربوط استخراج شد. در این فرم اطلاعاتی شاخص‌هایی نظیر اتهام، کشور محل اقامت متهم، کامل یا ناقص بودن اطلاعات اولیه، تعداد مکاتبات برای دریافت اطلاعات تکمیلی، فاصله اولین مکاتبه تا اولین پیام ارسالی به سایر

کشورها و... مورد بررسی قرار گرفت تا از جمع‌بندی اطلاعات بتوان وضعیت رسیدگی به پرونده‌های استرداد مجرمین در اینترنت را مشخص کرد.

آنچه در این بررسی کاملاً مشهود بود، تأخیر در ارسال اطلاعات مورد نظر اداره کل پلیس بین‌الملل جهت انعکاس به موقع و فوری موضوع به اینترنت سایر کشورها بود. میانگین زمان اولین مکاتبه واصله به اینترنت تهران تا زمان ارسال اولین پیام به سایر کشورها، بیش از ۳۰ روز و این امر، به این علت است که در بیش از ۸۳ درصد از پرونده‌های ارجاعی از طرف مراجع قضایی اصولاً امکان اعلام موضوع به اینترنت مربوطه قبل از دریافت اطلاعات تکمیلی وجود نداشته است. موضوع مهم‌تر این که در ۲۷ درصد پرونده‌ها این اطلاعات به‌رغم گذشت بیش از یک سال واصل نشده و این امر از آن جهت اهمیت پیدا می‌کند که در پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری می‌شوند سرعت در انعکاس موضوع و اعلام اطلاعات کامل هویتی و قضایی به کشور یا کشورهای محل تردد متهم بیشترین نقش را در موفقیت این پرونده‌ها خواهد داشت.

۵. نتیجه‌گیری و پیشنهادها

در این تحقیق سعی بر این بوده تا با بررسی عملکرد اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا در زمینه استرداد مجرمین، عوامل مؤثر در موفقیت یا عدم موفقیت در پرونده‌های متشکله در این زمینه مورد ارزیابی قرار گیرد. لذا، ارتباط بین شاخص‌هایی چون موانع قانونی، نقص در قوانین، تشریفات گسترده استرداد مجرمین، عدم وحدت رویه قضایی، آشنایی مراجع قضایی با اینترنت، آشنایی مراجع انتظامی با اینترنت، نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی با اینترنت، نحوه همکاری مراجع انتظامی با اینترنت و... با تعداد مجرمین استرداد شده از سایر کشورها مورد بررسی و همچنین پرونده‌های اداره کل پلیس بین‌الملل در زمینه استرداد مجرمین (در سال ۱۳۸۶) بازخوانی شد که پس از اقدامات آماری و انجام آزمون‌های لازم هر پنج فرضیه مورد تأیید واقع و مشخص شد بین عوامل یاد شده و موفقیت در استرداد مجرمین ارتباط معناداری وجود دارد.

بررسی نتایج فرضیه اول

یکی از مواردی که شاید بتوان از آن به عنوان اصلی ترین عامل عدم موفقیت در مأموریت‌های استرداد یاد کرد، مشکلات و موانع قانونی است. مواردی نظیر قدیمی بودن قانون استرداد مجرمین (مصوب سال ۱۳۳۹) و به روز نشدن آن، عدم انعقاد قرارداد با اغلب کشورها، عدم وجود قوانین لازم در زمینه برخی جرائم بین‌المللی و... موجب بروز مشکلات عدیده‌ای در برخورد با مجرمین تحت پیگرد مقامات قضایی شده است.

تحقیق انجام شده و تجزیه و تحلیل فرضیه اول این موضوع را تأیید کرده و می‌توان نتیجه گرفت بین موانع قانونی و نقص در قوانین موجود با استرداد مجرمین رابطه معنی‌داری وجود دارد، و هرچقدر در جهت رفع موانع قانونی و نقایص موجود در قوانین اقدامات مؤثرتری صورت پذیرد، میزان موفقیت در پرونده‌های استرداد مجرمین بیشتر خواهد بود.

بررسی نتایج فرضیه دوم

استرداد مجرمین در کشور ما دارای تشریفات خاص و گسترده‌ای است که بعضاً طولانی بودن این تشریفات در سازمان‌های مربوط موجب عدم حصول نتیجه مثبت از اقدامات خواهد شد، در قوانین استرداد اغلب کشورها مدت زمان محدودی (معمولاً یک ماه) برای بازداشت موقت متهم تا زمان دریافت مدارک استرداد از طریق سیاسی در نظر گرفته می‌شود. متأسفانه سیکل تهیه و ارسال مدارک در کشور ما به نحوی است که بعضاً بسیار طولانی‌تر از مهلت‌های مقرر می‌باشد.

تحقیق انجام شده در فرضیه دوم این موضوع را تأیید کرده است و می‌توان نتیجه گرفت بین تشریفات گسترده استرداد با عدم موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بررسی نتایج فرضیه سوم

در بسیاری از موارد مشاهده می‌کنیم در پرونده‌های مشابه ارجاعی به مراجع قضایی، این

مراجع رویه واحدی در ارجاع موضوع به اینترپل ندارند و همین امر موجب می‌شود تا زمان (که مهم‌ترین عامل در موفقیت پرونده‌های استرداد مجرمین است) از دست برود. تحقیق انجام شده و بررسی فرضیه سوم تحقیق مؤید این موضوع است که بین عدم وحدت رویه در رسیدگی به پرونده‌های مجرمینی که به خارج از کشور متواری شده‌اند با موفقیت اینترپل در مأموریت‌های استرداد مجرمین رابطه معنی‌داری وجود دارد.

بررسی نتایج فرضیه چهارم

در بررسی پرونده‌های ارجاعی به اینترپل مشاهده می‌شود که در تعدادی از موارد، مراجع محترم قضایی و انتظامی به دلیل عدم اطلاع از مأموریت‌ها و وظایف اینترپل مواردی را از اینترپل درخواست می‌کنند که اصولاً در چارچوب وظایف این اداره کل نیست و بالعکس از امکانات و قابلیت‌های موجود در اینترپل استفاده کافی را نمی‌برند.

بررسی فرضیه چهارم تحقیق مؤید این موضوع است که بین آشنایی مراجع قضایی و انتظامی با وظایف اینترپل و استرداد مجرمین رابطه معنی‌داری وجود دارد و چنانچه مقامات قضایی و انتظامی با مأموریت‌ها و وظایف سازمان اینترپل و اداره کل پلیس بین‌الملل ناجا آشنایی داشته و از امکانات بالقوه‌ایی که این سازمان می‌تواند در اختیار آنها بگذارد آگاه باشند، این امر مطمئناً در موفقیت پرونده‌های استرداد نقش خواهد داشت.

بررسی نتایج فرضیه پنجم

بعضاً مشاهده می‌شود مراجع قضایی و حتی انتظامی از ارجاع به موقع و کامل پرونده‌های استرداد به اینترپل به دلایل مختلف خودداری کرده و اعتقادی به اقدامات بین‌المللی اینترپل نداشته و حتی در مواردی بدون این که متهم موردنظر قبلاً در کشور مربوطه شناسایی شده باشد، اقدام به ارسال مدارک استرداد از طریق سیاسی به کشور مربوطه می‌کنند. بدیهی است این گونه اقدامات تأثیر منفی در به نتیجه رسیدن پرونده‌های استرداد مجرمین خواهد داشت.

بررسی فرضیه پنجم تحقیق مؤید این موضوع است که بین نحوه همکاری و تعامل مراجع قضایی و انتظامی با اداره کل پلیس بین الملل با استرداد مجرمین رابطه معنی داری وجود دارد و هر چه این همکاری و تعامل بیشتر باشد موفقیت در استرداد مجرمین محتمل تر خواهد بود.

پیشنهادها

پیشنهادهای کاربردی در رابطه با فرضیه اول:

- تیم‌های کارشناسی متشکل از خبرگان امر با محوریت قوه قضاییه تشکیل و با تجزیه و تحلیل قوانین و مقررات موجود با هدف اصلاح قوانین مرتبط با موضوع استرداد بالاخص قانون استرداد مجرمین مصوب سال ۱۳۳۹ در جهت رفع این معزل اقدام کنند.
- بررسی کارشناسی در خصوص مغایرت‌های موجود در قوانین ج.ا.ایران با سایر کشورها و اخذ نظرات عالمان و فقهای دینی در خصوص آن دسته از احکامی که موجب مخالفت کشورها با استرداد مجرمین می‌شود و در صورت امکان پیش‌بینی مجازات‌های جایگزین برای این گونه موارد پیش‌بینی شود.

پیشنهادهای کاربردی در رابطه با فرضیه دوم:

- لازم است سیر مراحل استرداد در کلیه دستگاه‌های مرتبط ابتدا با نظر کارشناسان ذیربط تبیین شود و با شناسایی موانع شکلی و اداری موجود در روند استرداد مجرمین، تلاش لازم در جهت رفع موانع موجود و کاهش مراحل مربوط به کم‌ترین حد، صورت پذیرد.
- لزوم استحکام بخشی به روابط سیاسی با کشورها (بالاخص کشورهای همسایه) تا در هنگام ارسال این درخواست‌ها بتوان از ابزار سیاسی که نقش بسیار مهمی در استرداد دارد، بهره‌گرفت.

پیشنهادهای کاربردی در رابطه با فرضیه سوم:

- برگزاری کارگاه‌های آموزشی آشنایی با سیر مراحل استرداد جهت مراجع قضایی و انتظامی با هدف ایجاد رویه واحد در رسیدگی به پرونده‌های مرتبط با استرداد مجرمین.
- ایجاد یک شعبه ویژه در امور بین‌الملل در قوه قضاییه جهت ایجاد وحدت رویه قضایی.
- لازم است در دانشکده‌های حقوق به موضوع استرداد به صورت ویژه پرداخته شده و سیر مراحل و اهمیت آن برای دانشجویان این رشته مشخص شود.

پیشنهادهای کاربردی در رابطه با فرضیه چهارم:

- لزوم برگزاری جلسات مشترک بین کارشناسان اینترپل و مراجع قضایی.
- لزوم تهیه جزوات و بولتن‌های اطلاعاتی پیرامون شرح وظایف و مأموریت‌های اینترپل تهران و جرائم بین‌المللی جهت ارائه به مراجع قضایی سراسر کشور.
- حضور کارشناسان اینترپل در سمینارها و نشست‌های مسئولان قضایی سراسر کشور و بالعکس.
- لزوم استفاده مراجع محترم قضایی از امکانات سازمان اینترپل نظیر بخشنامه‌های بین‌المللی افراد (بالاخص بخشنامه‌های قرمز، آبی و سبز).

پیشنهادهای کاربردی در رابطه با فرضیه پنجم:

- لزوم تهیه آیین‌نامه اجرایی استرداد مجرمین و تعیین نقش هر یک از سازمان‌های درگیر جهت ایجاد هماهنگی لازم و نظم مورد نظر در جهت اجرای تشریفات استرداد.
- لزوم ایجاد کارگروه‌های تخصصی بین متولیان بخش استرداد (قوه قضاییه، وزارت امور خارجه و نیروی انتظامی) با هدف رفع موانع شکلی بر سر راه استرداد و ایجاد تعامل لازم بین این مراجع.

سایر پیشنهادهای کاربردی:

- انعقاد قرارداد استرداد مجرمین با کلیه کشورهای همسایه و سایر کشورهایی که مأمین مجرمین متواری به خارج از کشور شده است.
- عضویت در کنوانسیون‌های منطقه‌ای و بین‌المللی و پیش قدم شدن مقامات قضایی ج.ا.ایران در ایجاد کنوانسیون‌هایی نظیر کنوانسیون استرداد کشورهای اسلامی، کشورهای خاورمیانه، کشورهای عضو اگو و....
- لزوم توجه به نقش عواملی نظیر پلیس، گمرکات، وزارت خارجه و... در هنگام تنظیم قراردادهای معاضدت قضایی و استرداد مجرمین با کمک کارشناسان رده‌های مربوط.
- لازم است که نقش و جایگاه اینترپل در قوانین مربوط، بالاخص قانون استرداد مجرمین مورد توجه قرار گیرد.
- لزوم توجه به مکانیزاسیون امور در قوه قضاییه و ایجاد آرشویی قوی از پرونده‌های متشکله در قوه قضاییه و همچنین برقراری ارتباط سیستمی بین دستگاه‌های متولی امر استرداد مجرمین.
- آشناسازی مردم با حقوق قانونی خود و مأموریت‌های سازمان اینترپل بالاخص در خصوص نحوه طرح شکایت نزد مراجع قضایی در صورت فرار مجرمین به خارج از کشور.
- لزوم ایجاد یک نهاد نظارتی (ترجیحاً در قوه قضاییه) برای بررسی عملکرد نهادهای ذیربط در امر استرداد.
- لزوم فعالیت مؤثر سفارتخانه‌های ج.ا.ایران در خارج از کشور، برای رایزنی و انجام اقدامات سیاسی لازم در زمینه استرداد مجرمین
- لزوم توجه به کنوانسیون‌های بین‌المللی و منطقه‌ای در تدوین قوانین مرتبط با استرداد توسط نهادهای حقوقی و قضایی ج.ا.ایران
- سازماندهی و راه‌اندازی واحد اجرایی در اداره تحقیقات جنایی بین‌المللی اینترپل تهران.

پیشنهادهای پژوهشی

انجام تحقیقات مشابه در زمینه‌های مرتبط با موضوع بالاخص بررسی‌های تطبیقی با کشورهای که در این زمینه موفقیت داشته‌اند.

فهرست منابع :

۱. آخوندی، محمود (۱۳۸۶) **آیین دادرسی کیفری**، سازمان و صلاحیت مراجع کیفری، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی.
۲. آزمایش، سید علی (۱۳۸۲-۸۳) **تقریرات درسی حقوق کیفری بین‌المللی**، دانشکده حقوق دانشگاه تهران، نیمسال دوم سال تحصیلی.
۳. اردبیلی، محمد علی (۱۳۸۳) **حقوق جزای عمومی**، جلد اول، تهران، نشر میزان.
۴. باطنی، محمدرضا (۱۳۸۲) **فرهنگ معاصر (انگلیسی - فارسی)**، تهران، مؤسسه فرهنگ معاصر.
۵. تزکان، دوموز (۱۳۷۸) **استرداد در حقوق ترکیه**، ترجمه علی اوسط جاویدزاده، مجله حقوقی دادگستری (شماره ۲۸ و ۲۹).
۶. جعفری لنگرودی، محمد جعفر (۱۳۷۷) **ترمینولوژی حقوقی**، تهران، انتشارات گنج دانش.
۷. حافظ‌نیا، محمدرضا (۱۳۸۴) **مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی**، تهران، انتشارات سمت.
۸. حسینی‌نژاد، حسینقلی (۱۳۷۳) **حقوق کیفری بین‌المللی جمهوری اسلامی ایران**، تهران، نشر میزان.
۹. خالقی، علی (۱۳۷۴) **قرار جلب اروپایی و تأثیر آن بر حقوق استرداد مجرمین در اتحادیه اروپا**، مجله پژوهش‌های حقوقی، سال چهارم، شماره ۷، انتشارات نشر دانش.
۱۰. شریعت‌پناهی، سید کاظم (۱۳۵۰) **استرداد مجرمین**، قم، چاپ حکمت.
۱۱. عباسی، محمود (۱۳۷۳) **استرداد مجرمین**، تهران، انتشارات گنج دانش.

۱۲. عمید، حسن (۱۳۸۲) فرهنگ فارسی عمید، تهران، انتشارات امیر کبیر.
۱۳. قربان پورنجف آبادی، محمد (۱۳۸۴) بررسی موافقت‌نامه‌های معاضدت قضایی میان ایران و سایر کشورها از منظر حقوق بین‌الملل، پایان‌نامه مدرک کارشناسی ارشد حقوق بین‌الملل.
۱۴. محسنی، مرتضی (۱۳۸۲) دوره حقوق جزای عمومی (کلیات حقوق جزا)، تهران، گنج دانش.
۱۵. مزدارانی، هادی (۱۳۸۴) بررسی تطبیقی قوانین استرداد مجرمین و تشریفات اداری آنها، تهران، سازمان تحقیقات و پژوهش‌های ناجا.
۱۶. معین، محمد (۱۳۷۷) فرهنگ فارسی، تهران، انتشارات امیر کبیر.
۱۷. نصیری، محمد (۱۳۸۱) حقوق بین‌الملل خصوصی، تهران، انتشارات آگاه.
۱۸. (۱۳۸۰) بولتن هفتاد و پنج سال همکاری اینترنتی، اداره کل پلیس بین‌الملل.
۱۹. (۱۳۸۱) بولتن چگونه اینترنتی به وجود آمد، اداره کل پلیس بین‌الملل.

19. Moshfeghi, Farhad, English for the students of International Law, Tehran, SAMT(The Center for studying and compiling, university Books in humanities), 2005(1384)
20. Torstn, stein, Extradition, Encyclopedia of public International law, 1999
21. UN Model treaty on Extradition, New york, 1990

● سایت سازمان اینترنتی www.Interpol.com

● سایت دفتر امور بین‌الملل قوه قضاییه www.bia-judiciary.ir